

Història de tres branques

El Pi de les Tres Branques, símil de la Santíssima Trinitat fins que Jacint Verdaguer el va convertir en símbol de la pàtria catalana –també una i trina–, ha estat mutilat. Mort des del 1913, el Pi ha estat escenari de l'última insurrecció carlina (1900), aplecs catalanistes i alguna batussa. El Pi Jove, també de tres branques però viu, s'ho mira tot de no gaire lluny.

Situat al pla de Campllong, entre Berga i els Rasos de Peguera, dins del municipi de Castellar del Riu, el Pi de les Tres Branques va esdevenir símbol de la Catalunya somiada per Jaume I –i, per extensió, dels Països Catalans– amb el poema “Lo pi de les tres branques” que Jacint Verdaguer va incloure, precisament, a *Pàtria*, el 1888. Al poema, Jaume I s'atura a dormir sota aquest pi roig del Berguedà i somia –literalment– el país que crearà, amb tres regnes i una pàtria, com les tres branques de l'arbre que l'aixopluga:

“He somiat que era gran
y d'un bell pays com aqueix
entre'l mar i la montanya.
Com eix Pí meravellós
mon regne posà tres branques,
foren tres regnes en un,
ma corona'ls coronava.
(...)
Veu Catalunya la gran
ferse més gran y més ampla,
robant als moros València,
prenentlos l'Illa Daurada.
Unides veu à les tres
com tres ninfes d'eixa mar,
d'aqueix jardí de les tres Gracies.
Mes al veure desvetllar
lo lligador d'eixa garba,
profeta, al Conqueridor
sols li diu eixa paraula:
-Pregèm, que sol Deu es gran
los homens som ombra vana;

preguem que sia aqueix Pí
l'arbre sagrat de la Pàtria.”

La popularitat de Mossèn Cinto Verdaguer farà que aquest símbol es popularitzi, passi de boca en boca i s'interioritzi arreu de Catalunya, més com una llegenda que com una creació de Verdaguer. Ramon Felipó, autor de *Mossèn Cinto i el Pi de les Tres Branques* (Edicions del Mèdol, 2003), recorda que el seu pare l'hi va portar de molt petit i li va contar la història de Jaume I com si fos verídica. La història de Verdaguer havia calat.

“És Verdaguer qui consagra el Pi de les Tres Branques com un arbre simbòlic”. Abans, la singularitat d'aquest pi havia estat aprofitada per l'Església per explicar la Santíssima Trinitat (una i trina: Pare, Fill i Esperit Sant). I, fins i tot, com recull Felipó al seu documentat estudi, resar sota el pi donava automàticament 40 dies d'indulgències. Ja ho explicava Francesc Muns a la publicació *La Hormiga de Oro* el 1900 (vegeu portada a la pàgina 28) i després a *La Il·lustració Catalana*: que en un document trobat a l'església de Castellar del Riu diu: “Al devot cristià: per tradició antiga se sap que l'Ilm. Senyor Fra. Josep de Mesquia, Bisbe de Solsona (1746), concedí 40 dies de perdó resant tres CREDOS davant el Pi de les Tres Branques, vestigi i figura del Misteri de la Santíssima Trinitat, principi i fi del nostre ser i bé”.

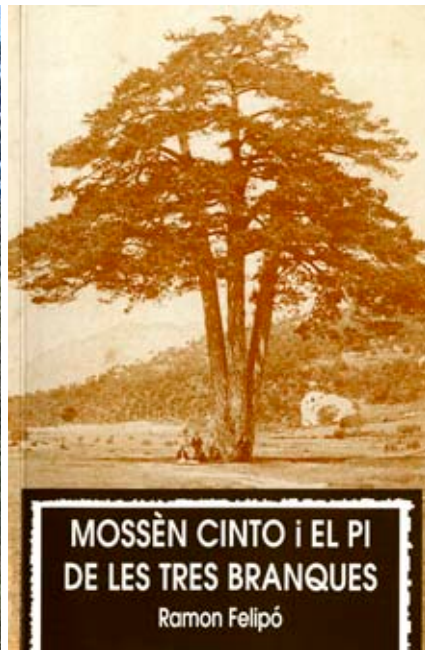
La popularitat del poema de Verdaguer de seguida va desplaçar l'al·legoria

Imatge actual del Pi de les Tres Branques que deixa veure l'evident premeditació de la muti-

del Misteri de la Santíssima Trinitat i va passar a engrossir el conjunt simbòlic del catalanisme –i, després, dels Països Catalans– com la metàfora de la mata de jonc de Ramon Muntaner sobre la força de la unió (ni deu homes poden arrencar una mata de jonc ben lligada, però “de jonc en jonc l'arrencarà tota un minyó de vuit anys”).

Els últims carlins. Sigui per la simbologia religiosa o catalanista, el fet és que l'última alenada del carlisme es va

lació del 12 de maig passat. A la dreta, a dalt, portada de l'obra de Felipó amb la primera foto feta al Pi (de Jaume Monràs, el 1876) i una de posterior, presa a començament del segle XX.

reunir al voltant del Pi, l'any 1900. Ni tan sols el pretendent carlí, Carles VII, va donar suport a aquest últim aixecament de carlins del Berguedà encapçalats pel Nai de Vallcebre que no va reeixir. En el seu moment van recollir la notícia les revistes *Nuevo Mundo*, de Madrid, i la carlina *La Hormiga de Oro*, de Barcelona. I en totes dues el Pi va ser protagonista (vegeu-ne imatges a la pàg. 28).

Segons Felipó, el 1904 el Pi ja era escenari d'un aplec d'Unió Catalanis-

ta; el 1906, Solidaritat Catalana (que aplegava carlins, republicans i catalanistes) encunya una medalla amb el Pi en una cara, i el 1921 els diputats de la Lliga elegits per la Mancomunitat pel districte de Berga organitzen el primer aplec de Sant Jaume al Pi. Hi acudeixen Ferran Valls i Taberner –que, després, abraçà el franquisme– o en Ventura Gassol.

El Pi, després d'anys de trobades comarcals, esdevenia lloc de pelegrinatge nacional, tot i que era mort des

de 1913. Ventura Gassol demanarà, sense gaire èxit, que, en endavant, els aplecs se celebrin al Pi Jove, un altre exemplar de tres branques que hi ha a només 200 metres de distància del ja mort.

Uns anys abans, l'olotí Marià Vayreda havia donat la recepta –amb un pesic d'ironia– per sanar el vell pi, però ningú no li havia fet cas: “Vetlleu-lo, sí, vetllem-lo tots els catalans i curem-lo per que nostre Pi està malat, té les arrels marcades i el cor ferit, (...) fem-li una bona femada amb els detritus de tot el podrit i corcat, de tot el caigut i el a punt de caure ja que en el món no hi hagi res tant inútil que no serveixi al menos per adobar la terra, vinguin doncs fems, força fems, que d'això rai a Espanya en sobra”.

A pesar de les dictadures de Primo de Rivera i Franco que entrebancarien la democràcia del segle XX ibèric, el Pi mort aniria rebrotant, simbòlicament, aquí i allà. Explica Felipó que, “el 1929, en plena dictadura de Primo de Rivera, s'encarreguen unes pintures murals per l'escala negra de l'Ajuntament de Barcelona, i Miquel Viladrich, hi pinta tot de motius catalanistes, entre els quals una sardana davant del pi de les tres branques”.

A la dictadura de Franco, és l'Església la que recuperarà el Pi: “Durant la Guerra Civil, Berga s'havia quedat sense custòdia i, durant la dictadura, en fan una de nova. Què decideixen posar al fus de la custòdia? El pi de les tres branques. Al mateix temps –afegeix Felipó–, els catalans exiliats a Xile –Pere Quart i companyia– fan una editorial per publicar textos en català. I quin nom li posen? El pi de les tres branques. Hi van publicar el mateix Joan Oliver, Xavier Benguerel, Josep Carner, Ferrater Mora...”.

Amb la renovació del concepte de pàtria de Verdager per la dels Països Catalans, el Pi de les Tres Branques adquirirà, durant la dictadura, el simbolisme d'unitat del Principat, el País Valencià i les illes Balears. El dia de Sant Jaume –mentre va ser festiu– i després el tercer diumenge de juliol s'hi aplegarà gent vinguda d'arreu. El 1980 s'oficialitza com a lloc de celebració d'una Diada Nacionalista. Hi assistiran el conseller adjunt a la Presidència de la Generalitat, Coll i

BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA

El 1900 la revista madrilenya *Nuevo Mundo* (esquerra) parlava de l'aixecament carlí del Nai de Vallcebre i del Pi (il·lustració a l'angle inferior dret), i també *La Hormiga de Oro* en feia portada.

Alentorn, i el president del Parlament, Heribert Barrera (ERC), però un format massa carregat de parlaments el va condemnar a una participació més aviat

modesta, cada cop més reservada a les joventuts dels partits. La JNC, però, se'n va desvincular el 1993. I el 1996 un enfrontament entre membres d'Estat

Català i de la Plataforma per la Unitat d'Acció (PUA) va causar deu ferits.

Posteriorment, les JERC i Maulets n'esdevindrien principals promotors, tot i que amb divergències sobre l'organització.

La sacrílega mutilació. Després de repetides amenaces, la nit del 12 al 13 de maig passat, uns intolerants van mutilar una de les branques del simbòlic Pi, declarat arbre monumental per la Generalitat el 1985. Per a Ramon Felipó "han serrat la branca però no el crit d'en Verdaguer per la unitat dels Països Catalans. Qui pensa que serrant una branca tallaran els anhels de llibertat del poble català, no entén absolutament res".

Si l'agressió als símbols catalanistes es posa de moda entre els feixistes arrencapins, ja poden començar a tremolar totes les mates de jonc de riberes i aiguamolls del país. Això sí, és molt pressuposar que els eixelebrats intentin arrencar els joncs d'un en un.

Alex Milian

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

Títols de Grau

curso 2014-15

<p>ARTS I HUMANITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Espanyol: Llengua i Literatures ● Estudis Àrabs i Islàmics ● Estudis Francesos ● Estudis Anglesos ● Filologia Catalana ● Història ● Humanitats ● Traducció i Interpretació <p>CIÈNCIES</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Biologia ● Ciències del Mar ● Geologia ● Matemàtiques ● Química <p>CIÈNCIES DE LA SALUT</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Infermeria ● Nutrició humana i dietètica ● Òptica i Optometria 	<p>CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Administració i Direcció d'Empreses ● Ciències de l'Activitat Física i l'Esport ● Criminologia ● Dret ● Dret + ADE (DADE) ● Economia ● Geografia i Ordenació del Territori ● Gestió i Administració Pública ● Mestre en educació infantil ● Mestre en educació primària ● Publicitat i Relacions Públiques ● Relacions Laborals i Recursos Humans ● Sociologia ● Treball Social ● Turisme ● Turisme + ADE (TADE) <p>ENGINYERIA I ARQUITECTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Arquitectura ● Arquitectura Tècnica (abans Enginyeria d'Edificació) ● Enginyeria en So i Imatge en Telecomunicació ● Enginyeria Civil ● Enginyeria Informàtica ● Enginyeria Multimèdia ● Enginyeria Química
--	---

 facebook.com/campusUA

 twitter.com/UA_Universidad

 www.ua.es

"El que vulgues ser"